

Strasbūras, 12.3.2013
COM(2013) 126 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Pasirengimas 2014 m. Europos Parlamento rinkimams. Tolesnis demokratiškumo ir
sklandumo didinimas**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Pasirengimas 2014 m. Europos Parlamento rinkimams. Tolesnis demokratiškumo ir sklandumo didinimas

1. IŽANGA

2014 m. bus rengiami pirmieji Europos Parlamento rinkimai po Lisabonos sutarties įsigaliojimo. Jie ypatingi dar ir tuo, kad šiuo metu Europos Sąjunga žengia svarbius žingsnius siekdama tikros ekonominės ir pinigų sąjungos, kuri iš esmės grindžiama demokratinio teisėtumu.

Lisabonos sutartis sutvirtino demokratinį Sąjungos pamatą. Joje numatytas svarbesnis ES piliečių, kaip politinių veikėjų ES¹, vaidmuo, glaudžiai susiejant juos ir jų naudojimąsi savo politinėmis teisėmis su demokratinio Sąjungos gyvenimu². Lisabonos sutartyje taip pat pabrėžtas Europos Parlamento, kaip Sąjungos atstovaujamosios demokratijos susirinkimo, vaidmuo. Be to, Lisabonos sutartimi įtvirtinus piliečių iniciatyvos teisę, ES piliečiai gali betarpiškiau ir visapusiškiau dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime³.

Europos Komisija išsipareigojusi visapusiškai pasinaudoti galiojančiomis Lisabonos sutarties nuostatomis, kad būtų užtikrintas didesnis Europos Parlamento rinkimų skaidrumas ir stiprinamas europinis aspektas – tokiu būdu įtvirtinamas demokratinis ES sprendimų priėmimo proceso teisėtumas, o sistema labiau priartinama prie Sąjungos piliečių. Tai ypač svarbu imantis ES lygmens veiksmų, kurie būtini finansų ir valstybių skolos krizei įveikti. Be to, tai suteiktų postūmį siekti tolesnių Sutarties reformų, kad būtų sustiprintas Europos Sąjungos kaip demokratinės organizacijos pagrindas.

Sąjungos lygmeniu piliečiai yra tiesiogiai atstovaujami Europos Parlamente⁴. Piliečių aspektas dar kartą įtvirtintas nauja Europos Parlamento narių, kaip „Sąjungos piliečių atstovų“⁵ – o ne kaip „į Bendriją susibūrusių valstybių tautų atstovų“ – apibrėžtimi⁶. Be to, Lisabonos sutartimi didesni įgaliojimai suteikti Europos Parlamentui ir sustiprintas jo, kaip lygias teises su Taryba turinčio teisės aktų leidėjo, vaidmuo. Dabar Europos Parlamentas priima sprendimus dėl didžiosios daugumos ES teisės aktų ir tokiomis pačiomis teisėmis, kaip ir Taryba, valdo visą ES biudžetą, jo pritarimas reikalingas priimant daugiamečių finansines programas.

¹ Sutarties dėl Europos Sąjungos (ES sutartis) 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Kiekvienas pilietis turi teisę dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime. Sprendimai priimami kuo atviriau ir kiek įmanoma labiau juos priartinant prie piliečių“.

² ES sutarties II antraštinėje dalyje ES pilietybė įtraukta į nuostatas dėl demokratinio principų (ES sutarties 9 straipsnis), o ES sutarties 10 ir 11 straipsniuose ji glaudžiau susieta su demokratija.

³ ES sutarties 11 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „ne mažiau kaip milijonas reikšmingos valstybių narių dalies piliečių, manydami, kad Sutartims įgyvendinti reikalingas Sąjungos teisės aktas, gali imtis iniciatyvos raginti Europos Komisiją, kad ji, neviršydamą savo įgaliojimų, pateiktų tuo klausimu atitinkamą pasiūlymą“.

⁴ ES sutarties 10 straipsnio 2 dalis.

⁵ ES sutarties 14 straipsnio 2 dalis.

⁶ Europos Bendrijos steigimo sutarties 189 straipsnis.

2010 m. ataskaitoje, kurioje vertinami 2009 m. Europos Parlamento rinkimai⁷, Komisija įvertino ES teisės aktų įgyvendinimą, piliečių dalyvavimą ir informuotumą apie rinkimus bei susijusias jų teises. 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje „Kliūčių ES piliečių teisėms šalinimas“⁸ pabrėžta būtinybė didinti ES piliečių informuotumą apie Europos Parlamento rinkimus, jų teises ir ES politikos poveikį kasdieniam jų gyvenimui. Joje taip pat nurodyta, jog būtina šalinti trūkumus, susijusius su bendrųjų Europos Parlamento rinkimų demokratinį principų taikymu, ir kliūtis, su kuriomis susiduria piliečiai, faktiškai naudodamiesi rinkimų teisėmis.

Atsižvelgiant į svarbesnį Europos Parlamento vaidmenį ir didesnius įgaliojimus, svarbu stiprinti jo narių rinkimo procesą ir teikti jam didesnės reikšmės.

Europos Komisijos Pirmininkas José Manuelis Barroso, ragindamas užbaigti politinę sąjungą pagrįstos gilios ir tikros ekonominės sąjungos formavimą, savo pranešime apie 2012 m. Sąjungos padėtį⁹ pabrėžė, kad „ekonominės ir pinigų sąjungos patikimumas bei tvarumas priklauso nuo institucijų ir politinės struktūros. Štai kodėl kalbant apie ekonominę ir pinigų sąjungą kyla politinės sąjungos ir ją paremti turinčios Europos demokratijos klausimas.“ Puoselėdamas politinės sąjungos viziją, Pirmininkas J. M. Barroso paskelbė, kad Komisija įsipareigoja imtis konkrečių veiksmų Europos viešajai erdvei plėtoti ir pateikti idėjų, kaip Europos Sąjunga galėtų tapti atviresne ir demokratiškesne iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų debatų pradžios.

2012 m. lapkričio 28 d. Komunikate „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“¹⁰ Komisija pasiūlė „didinti jos demokratinį teisėtumą ir atskaitomybę“, nes tai esminė bet kokios Europos Sąjungos reformos dalis. Kaip dar kartą pabrėžta Europos Vadovų Tarybos Pirmininko ataskaitoje „Kelias į tikrą ekonominę ir pinigų sąjungą“, parengtoje glaudžiai bendradarbiaujant su Europos Komisijos, Eurogrupės ir ECB pirmininkais¹¹, demokratinis teisėtumas ir atskaitomybė yra esminės tikros ekonominės ir pinigų sąjungos prielaidos.

Visoje Europoje visais lygmenimis vyksta politinis dialogas dėl Europos ateities. Pagal Europos piliečių metų¹² iniciatyvą rengiami piliečių dialogai, kuriuose dalyvauja Europos ir šalių politikai ir piliečiai. Dauguma šio proceso metu išreikštų idėjų kilo pirmiausia dėl poreikio stiprinti ES ir jos piliečių ryšius.

Įtrauktis ir teisėtumas turi žengti koją kojon. Didesnė demokratija pasiekama užtikrinant glaudesnę institucinę integraciją, kuri yra būtina, kad Europos Sąjunga būtų pajėgi įveikti šiandienos pasaulinius uždavinius. Todėl nedelsiant reikia stiprinti ES piliečių ir Sąjungos demokratinio proceso ryšius.

Šiame komunikate, remiantis Pirmininko J. M. Barroso įsipareigojimu pirmiausia plėtoti Europos masto diskusijas ir stiprinti Europos Parlamento rinkimų europinį aspektą, aptariamos Komisijos iniciatyvos, kuriomis siekiama palengvinti piliečių dalyvavimą 2014 m. Europos Parlamento rinkimuose ir užtikrinti demokratinį šių rinkimų principų laikymąsi.

⁷ Komisijos ataskaita „Europos Parlamento narių rinkimai (1976 m. Aktas su pakeitimais, padarytais Sprendimu 2002/772/EB, Euratomas) ir Europos Sąjungos piliečių dalyvavimas Europos Parlamento rinkimuose gyvenamosios vietos valstybėje narėje (Direktyva 93/109/EB)“, COM(2010) 605 galutinis.

⁸ COM(2010) 603 galutinis.

⁹ 2012 m. rugsėjo 12 d. Europos Parlamento plenarinė sesija Strasbūre, žr. adresu <http://ec.europa.eu/soteu2012/>.

¹⁰ COM(2012) 777 final/2.

¹¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf.

¹²

Komunikatą papildo rekomendacija, kaip Europos Parlamento rinkimus padaryti dar demokratiškesnius ir sklandesnius¹³.

2. TOLESNIS EUROPOS PARLAMENTO RINKIMŲ DEMOKRATIŠKUMO IR SKLANDUMO DIDINIMAS

Apskritai ES piliečiai suvokia Europos Parlamento rinkimų, kaip priemonės dalyvauti demokratiname Sąjungos gyvenime, svarbą. Tačiau jie nežino, kokį poveikį šie rinkimai turi kasdieniam jų gyvenimui, arba kokie politikos pasirinkimai yra galimi, o tai turi neigiamo poveikio rinkėjų aktyvumui Europos Parlamento rinkimuose.

- *Beveik šeši iš dešimties ES piliečių mano, kad dalyvavimas Europos Parlamento rinkimuose yra geriausias būdas užtikrinti, kad ES sprendimus priimančios institucijos išgirstų jų balsą¹⁴.*
- *Daugiau nei septyni iš dešimties ES piliečių mano, kad jei politinės partijos visoje rinkiminės kampanijos medžiagoje nurodytų, kuriai Europos politinei partijai jos priklauso, rinkėjų aktyvumas būtų didesnis¹⁵.*
- *Daugiau nei aštuoni iš dešimties ES piliečių atsakė, kad jie būtų labiau motyvuoti balsuoti Europos Parlamento rinkimuose, jei gautų daugiau informacijos apie kandidatų į Europos Parlamento narius ir partijų programas bei tikslus, ES poveikį kasdieniam jų gyvenimui ir apie pačius rinkimus¹⁶.*
- *Šeši iš dešimties viešose konsultacijose dalyvavusių ES piliečių nurodė, kad balsuoti juos labiausiai paskatintų politinė programa, kuria būtų pagerintas kasdienis jų gyvenimas, taip pat programa, kuria būtų stiprinama ES ekonomika, ir programa, kuria būtų mažinami socialiniai skirtumai ES¹⁷.*

Apklausa rodo, kad ES piliečiams svarbu turėti galimybę pasirinkti jiems priimtina Europos politikos kryptį, kuri turėtų tiesioginio poveikio jų gyvenimui. Taigi, akivaizdu, kad dominuojantys nacionaliniai uždaviniai užgožia Europos masto klausimų svarbą ir neigiamai veikia rinkėjų aktyvumą Europos Parlamento rinkimuose. Kaip pranešime apie 2012 m. Sąjungos padėtį pabrėžė Pirmininkas J. M. Barroso, politiniai debatai dažnai vyksta taip, tarsi tai būtų nacionalinių partijų debatai. Todėl dažnai tarp nacionalinio lygmens politinių partijų ir Europos politinių partijų atsiranda didelis atotrūkis.

Kad būtų geriau perteikta nacionalinių ir ES lygmens politinių procesų sąsaja, būtina aiškiau parodyti piliečiams pagrindinių susijusių subjektų ryšius. To galima tiesiogiai pasiekti stiprinant Europos politines partijas ir didinant jų matomumą.

Europos politinės partijos, kaip tarpvalstybiniai subjektai, yra labai svarbios užtikrinant, kad Europos piliečių balsas būtų aiškiai girdimas, ir turi daugiausia galimybių mažinti ES politikos ir piliečių atotrūkį. Lisabonos sutartimi Europos politinėms partijoms šiuo atžvilgiu suteiktas svarbiausias vaidmuo – „politinės partijos Europos lygiu prisideda formuojant europinį politinį sąmoningumą ir reiškiant Sąjungos piliečių valią“¹⁸.

¹³ C (2013)1303 *final*.

¹⁴ Europos Parlamento Eurobarometro apklausa (EB/EP 77.4) „Europiečiai likus dvejiems metams iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų“, 2012 m. rugpjūčio 20 d., Briuselis.

¹⁵ 2012 m. lapkričio mėn. greitoji Eurobarometro apklausa Nr. 364 „Dėl ES piliečių rinkiminių teisių. Faktinė medžiaga“.

¹⁶ Ten pat.

¹⁷ 2012 m. gegužės – rugsėjo mėn. dėl 2013 m. ES pilietybės ataskaitos Komisijos surengtos viešos konsultacijos „ES piliečiai: jūsų teisės, jūsų ateitis“.

¹⁸ ES sutarties 10 straipsnio 4 dalis ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 12 straipsnio 2 dalis.

Kad Europos politinėms partijoms būtų sudarytos galimybės visapusiškai atlikti savo užduotį, Komisija priėmė reglamento dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo pasiūlymą¹⁹. Juo siekiama užtikrinti, kad Europos politinės partijos būtų matomesnės, o jų finansavimo sistema – lankstesnė, skaidresnė ir veiksmingesnė.

Šiuo pasiūlymu taip pat siekiama, kad per rinkimus į Europos Parlamentą Europos politinės partijos imtųsi visų reikiamų priemonių, kad ES piliečiai būtų tinkamai informuoti apie ryšius tarp nacionalinių politinių partijų bei jų kandidatų ir Europos politinių partijų²⁰.

Siekdama dar labiau pabrėžti Europos partijų ir nacionalinių partijų ryšį, Komisija rekomenduoja nacionalinėms partijoms aiškiai deklaruoti savo ryšį su Europos politinėmis partijomis.

Užtikrinus nacionalinių partijų, už kurias balsuoja ES piliečiai, ir Europos politinių partijų tarpusavio ryšio matomumą, labai padidėtų sprendimų priėmimo ES skaidrumas. Užtikrinus didesnę Europos politinių partijų matomumą per visą rinkimų procesą – nuo kampanijos iki balsavimo, būtų sustiprinta Europos Parlamento rinkimuose dalyvaujančių politinių partijų atskaitomybė, o rinkėjai labiau pasitikėtų šiuo procesu. Piliečiai geriau suvoktų, kokį poveikį Europai turės už nacionalinę partiją atiduotas jų balsas.

Svarbu, kad valstybės narės savo rinkimų sistemose skatintų ir sudarytų sąlygas informuoti rinkėjus apie ryšį tarp nacionalinių partijų ir Europos politinių partijų. Be to, Europos Parlamento rinkimuose dalyvaujančios nacionalinės politinės partijos dar prieš rinkimus turėtų viešai paskelbti apie savo ryšį su Europos politinėmis partijomis.

Šiuo metu Europos Parlamento rinkimai skirtingose valstybėse narėse vyksta skirtingomis dienomis. Todėl susidaro įspūdis, kad Europos Parlamento rinkimai pirmiausia yra nacionaliniai rinkimai, ir užgožiamas faktas, kad Europos Parlamento rinkimai yra visuotiniai. Ta pati rinkimų diena, kurią rinkimų apylinkės visoje Europoje užsidarytų tą pačią valandą, labiau atspindėtų visuotinį Sąjungos piliečių dalyvavimą atstovaujamosios demokratijos procese, kuris ir yra ES pamatas.

Valstybės narės turėtų susitarti dėl tos pačios rinkimų į Europos Parlamentą dienos ir valandos, kurią užsidarytų rinkimų apylinkės visoje Europoje.

3. TVIRTESNIS RYŠIS TARP ES PILIEČIŲ ATIDUOTŲ BALSŲ IR SKIRIAMO KOMISIJOS PIRMININKO

Lisabonos sutartimi sustiprintas Europos Parlamento vaidmuo ir atsakomybė, susijusi su Komisija: remdamasis Europos Vadovų Tarybos, kuri turi atsižvelgti į Europos Parlamento rinkimų rezultatus, pasiūlymu, Europos Parlamentas renka Komisijos pirmininką²¹.

¹⁹ COM(2012) 499 *final*.

²⁰ Žr. pasiūlymo dėl reglamento 17 straipsnio 3 dalį.

²¹ ES sutarties 17 straipsnio 7 dalyje nurodyta: „Atsižvelgdama į Europos Parlamento rinkimus ir atitinkamai pasikonsultavusi, Europos Vadovų Taryba, sprenddama kvalifikuota balsų dauguma, siūlo Europos Parlamentui kandidatą į Komisijos pirmininkus. Šį kandidatą išrenka Europos Parlamentas jį sudarančių narių balsų dauguma.“ Deklaracijoje Nr. 11 dėl Europos Sąjungos sutarties 17 straipsnio 6 ir 7 dalių teigiama, kad Europos Parlamentas ir Europos Vadovų Taryba drauge atsako už sklandų Europos Komisijos Pirmininko rinkimų procesą ir teikia nuorodas apie šiuo klausimu reikalingas konsultacijas.

Komisijos Pirmininkas yra ES vykdomosios valdžios institucijos vadovas ir turėtų būti renkamas vadovaujantis aiškiais procedūromis. Rinkimų proceso metu kiekviena politinė partija turėtų nurodyti savo kandidatą į Komisijos pirmininkus.

Vadovaujantis Sutartimi, Europos Parlamento rinkimų rezultatai turėtų iš esmės nulemti, kuris iš šių kandidatų taps Komisijos pirmininku²².

Vienas iš dviejų ES piliečių būtų labiau linkęs balsuoti 2014 m. Europos Parlamento rinkimuose, jei kiekvienas didžiausias Europos politinis aljansas, remdamasis bendrąja programa, paskelbtų savo kandidatą į Europos Komisijos pirmininkus²³.

Kaip savo pranešime apie 2012 m. Sąjungos padėtį pabrėžė Pirmininkas J. M. Barroso, „Europos masto politinės diskusijos taptų turiningesnės, jei jau 2014 m. Europos Parlamento rinkimuose Europos masto politinės partijos pasiūlytų kandidatą į Komisijos pirmininko pareigas. [...] Tai būtų ryžtingas žingsnis siekiant šiuose rinkimuose dar aiškesnių su Europa susijusio pasirinkimo galimybių.“

2012 m. lapkričio 22 d. Parlamento rezoliucijoje dėl 2014 m. rinkimų į Europos Parlamentą²⁴ Europos politinės partijos raginamos skirti kandidatus Komisijos pirmininko pareigoms užimti ir tikimasi, kad šie kandidatai atliks vadovojamą vaidmenį per Parlamento rinkimų kampaniją, visų pirma asmeniškai pristatydami savo programas visose Sąjungos valstybėse narėse. Be to, Europos Parlamentas pabrėžė, kad svarbu stiprinti tiek Parlamento, tiek Komisijos politinį teisėtumą, labiau tiesiogiai susiejant atitinkamus rinkimus ir rinkėjų pasirinkimą.

2012 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikate „Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia“²⁵ pabrėžta, kad per 2014 m. vyksiančius Europos Parlamento rinkimus politinių partijų skiriami kandidatai Komisijos pirmininko pareigoms užimti yra vienas svarbiausių žingsnių kuriant tikrą Europos politinę erdvę.

Jeigu per Europos Parlamento rinkimus Europos politinės partijos ir nacionalinės politinės partijos pasiūlytų savo kandidatus Komisijos pirmininko pareigoms užimti ir paskelbtų kandidatų programas, būtų užtikrinta, kad Europos Parlamento rinkimuose atiduodami savo balsus už politinę partiją ES piliečiai taip pat palaikytų tos partijos remiamą kandidatą į Komisijos pirmininkus.

Tai padėtų ES piliečiams geriau suvokti, kuriam kandidatui į Komisijos pirmininkus galiausiai atiteks jų balsas. Taip būtų padidintas Komisijos pirmininko teisėtumas ir apskritai viso ES sprendimų priėmimo proceso demokratinis teisėtumas. Be to, glaudžiau susiejus piliečių atstovų rinkimus su Europos vykdomosios valdžios institucijos vadovo atranka ir rinkimo procesu, rinkėjai galbūt aktyviau dalyvautų Europos Parlamento rinkimuose. Jungtinėse Amerikos Valstijose, jei Kongreso narių rinkimai vyksta tais pačiais metais kaip ir Prezidento rinkimai, rinkėjų aktyvumas būna didesnis nei vidurio laikotarpio metais, kai balsuoja tik apie 40 proc. rinkėjų.

Politinių laidų transliacijų tikslas – padėti rinkėjams tinkamai apsispręsti. Nacionalinės politinės partijos turėtų naudotis šia priemone informacijai apie savo kandidatus ir programas

²² Žr. 21 išnašą.

²³ Pirmiau nurodyta 2012 m. rugpjūčio 20 d. Eurobarometro apklausa (EB/EP 77.4).

²⁴ 2012 m. lapkričio 22 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2014 m. Europos Parlamento rinkimų (2012/2829(RSP)).

²⁵ COM(2012) 777 final/2.

skelbti sąlygomis, kuriomis užtikrinamas žiniasklaidos pliuralizmas ir viešos demokratinės diskusijos, atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 11 straipsnį.

4. TOLESNIS EUROPOS PARLAMENTO RINKIMŲ SKLANDUMO DIDINIMAS, MAŽINANT VALSTYBIŲ NARIŲ ADMINISTRACINĘ NAŠTĄ

Pagal ES teisės aktus kitoje nei kilmės valstybėje narėje gyvenantys ES piliečiai turi teisę balsuoti ir būti kandidatais Europos Parlamento rinkimuose tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir tos valstybės piliečiai²⁶.

Siekiant užtikrinti Europos Parlamento rinkimų teisėtumą, Direktyvoje 93/109/EB numatytos procedūros, kuriomis garantuojama, kad tuose pačiuose rinkimuose ES piliečiai negalėtų balsuoti arba būti kandidatais ir savo kilmės valstybėje narėje, ir gyvenamojoje valstybėje²⁷.

Komisijos ataskaitoje dėl 2009 m. Europos Parlamento rinkimų²⁸ atkreiptas dėmesys į tai, kad šios procedūros nėra sklandžiai vykdomos. Kaip nurodyta ir 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje²⁹, dėl šių procedūrų nacionalinėms administracijoms dažnai tenka pernelyg didelė našta, kuri yra neproporcinga realiam dvigubo balsavimo ir dvigubo kandidatavimo problemos mastui. Todėl Komisija paskelbė ketinanti tobulinti šias procedūras (2010 m. ES pilietybės ataskaitos 19 veiksmai).

Atsižvelgdama į konsultacijas su valstybių narių rinkimų ekspertais, Komisija parengė nacionalinėms rinkimų institucijoms skirtas rekomendacijas dėl įvairių šios priemonės aspektų, kuriais siekiama užkirsti kelią dvigubam balsavimui. Rekomenduojama supaprastinti priemonę, kad ja būtų veiksmingiau užkertamas kelias piktnaudžiavimui.

Drauge su šiuo komunikatu priimtoje rekomendacijoje valstybėms narėms pirmiausia rekomenduojama:

- kiekvienoje valstybėje narėje įsteigti vieną instituciją ryšiams, kad sklandžiau būtų keičiamasi duomenimis su kitomis valstybėmis narėmis;
- keičiantis duomenimis atsižvelgti į skirtingus valstybių narių rinkimų tvarkaraščius;
- teikti papildomus asmens duomenis, kurių gali prireikti norint veiksmingai nustatyti rinkėjų, įtrauktų į rinkėjų sąrašus jų gyvenamojoje valstybėje narėje, tapatybę.

Taigi, vadovaujantis šiomis gerokai prieš prasidedant kitiems Europos Parlamento rinkimams paskelbtomis gairėmis, galima kur kas veiksmingiau taikyti priemonę, kuria siekiama užkirsti kelią piktnaudžiavimui, užtikrinti sklandesnį jos veikimą ir sumažinti administracinę naštą.

²⁶ SESV 22 straipsnio 2 dalis ir 1993 m. gruodžio 6 d. Direktyva 93/109/EB, nustatanti išsamias priemones Sąjungos piliečiams, gyvenantiems valstybėje narėje ir nesantiems šios valstybės piliečiais, naudotis balsavimo teise ir būti kandidatais per Europos Parlamento rinkimus (OL L 329, 1993 12 30, p. 34).

²⁷ Taikoma priemonė, pagal kurią valstybės narės keičiasi gyvenamojoje valstybėje narėje užsiregistravusių balsuoti arba keliančių savo kandidatūrą ES piliečių duomenimis. Remdamasi gyvenamosios valstybės narės atsiųsta informacija, kilmės valstybė narė turi pašalinti iš savo rinkėjų sąrašų atitinkamus piliečius (arba kitais būdais neleisti jiems balsuoti arba būti kandidatais).

²⁸ COM(2010) 605 galutinis.

²⁹ COM(2010) 603 galutinis.

5. ES PILIEČIŲ BALSAVIMO TEISIŲ KLIŪČIŲ ŠALINIMAS IR BENDRŲ ES PRINCIPŲ LAIKYMASIS

5.1. Kitoje nei kilmės valstybėje narėje gyvenančių ES piliečių rinkimų teisių užtikrinimas

2010 m. ES pilietybės ataskaitoje³⁰ Komisija pabrėžė būtinybę visapusiškai užtikrinti kitoje nei kilmės valstybėje gyvenančių ES piliečių balsavimo teises visoje ES (18 veiksmas).

Komisija nurodė, kad kai kurios valstybės narės reikalauja, kad ES piliečiai iš kitų valstybių narių atitiktų rinkėjų registravimo sąlygas, kurios yra griežtesnės už sąlygas, nustatytas Direktyvoje 93/109/EB dėl teisės balsuoti ir būti kandidatais per Europos Parlamento rinkimus. Tokios papildomos sąlygos yra, pvz., reikalavimas turėti nacionalinę tapatybės kortelę ir įpareigojimas atnaujinti registraciją prieš kiekvienus Europos Parlamento rinkimus. Komisija taip pat nurodė, kad kai kurios valstybės narės tinkamai neinformuoja ES piliečių iš kitų valstybių narių apie jų teises dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose.

Imdamasi tolesnių veiksmų po 2010 m. ES pilietybės ataskaitos Komisija pradėjo dialogą su susijusiomis valstybėmis narėmis, siekdama užtikrinti, kad laikantis ES teisės aktų, kitoje nei jų kilmės valstybėje narėje gyvenantys ES piliečiai galėtų dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose tokiais pačiomis sąlygomis kaip ir gyvenamosios valstybės piliečiai.

Po šio dialogo kelios valstybės narės iš dalies pakeitė savo teisės aktus arba pranešė priimsiančios jų pakeitimus, kad teisės aktai atitiktų ES teisės aktų reikalavimus³¹. Siekdama, kad ES piliečių rinkimų teisės būtų visapusiškai užtikrinamos visoje ES, Komisija toliau plėtoja ryšius su šiomis valstybėmis narėmis, o prireikus imasi pažeidimų nagrinėjimo procedūrų pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 258 straipsnį.

5.2. Bendrų principų laikymosi užtikrinimas per Europos Parlamento rinkimus

Rengdamos Europos Parlamento rinkimus visos valstybės narės turi laikytis tam tikrų bendrų principų: rinkimai turi būti laisvi, slapti ir vykti rinkėjams naudojantis tiesiogine visuotine rinkimų teise.³² Šiais ES teisės aktuose išdėstytais principais draudžiama, be kita ko, skelbti rezultatus kurioje nors vienoje valstybėje, kol neužsidarė rinkimų apylinkės visose valstybėse narėse. Tuo siekiama, kad ES rinkėjams nedarytų poveikio rezultatai kitoje valstybėje narėje, kurioje balsavimas jau baigtas, ir taip apsaugoti pagrindinį laisvų rinkimų principą.

Kaip skelbta 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje (17 veiksmas), Komisija ėmėsi veiksmų užtikrinti, kad per būsimus Europos Parlamento rinkimus šio demokratinio principo būtų laikomasi visoje ES. Todėl valstybės narės ėmėsi būtinų priemonių nustatytoms problemoms spręsti³³.

³⁰ COM(2010) 603 galutinis.

³¹ Kipras, Lenkija ir Rumunija priėmė naujus teisės aktus; Čekija, Vengrija, Lietuva, Slovakija ir Slovėnija paskelbė, kad jų teisės aktų pakeitimai įsigalios likus pakankamai laiko iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų; Bulgarija ir Malta neseniai priėmė naujus teisės aktus, kurie šiuo metu yra nagrinėjami; Estija ir Latvija pateikė pakankamus paaiškinimus dėl jų teisės aktų atitikties ES teisės aktams.

³² Bendri principai nustatyti 1976 m. Akte dėl Europos Parlamento narių rinkimų remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise, pridėtame prie 1976 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo 76/787/EAPB, EEB, Euratomas ir paskutinį kartą iš dalies pakeistame Tarybos sprendimu 2002/772/EB, Euratomas (OL L 283, 2002 10 21, p. 1).

³³ Nyderlandai šiuo klausimu parengė nurodymus savivaldybių institucijoms.

Komisija atidžiai stebės šių priemonių įgyvendinimą per 2014 m. Europos Parlamento rinkimus, siekdama užtikrinti, kad jos būtų tinkamos ir kad oficialūs rinkimų rezultatai būtų skelbiami griežtai laikantis šio esminio demokratinio principo.

5.3. Nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas pagal SESV 22 straipsnio 2 dalį

SESV 22 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ES piliečiai, gyvendami ne kilmės valstybėje, turi teisę dalyvauti Europos Parlamento rinkimuose tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir tos valstybės piliečiai. Taip pat numatoma taikyti nuo šios taisyklės nukrypti leidžiančią nuostatą, jei tai yra pagrįsta dėl valstybei narei būdingų problemų.

Tokia nukrypti leidžianti nuostata išsamiai nustatyta Direktyvos 93/109/EB 14 straipsnio 1 dalyje. Numatoma, kad valstybės narės tiek rinkėjams, tiek kandidatams gali taikyti minimalaus valstybėje narėje pragyvento laikotarpio reikalavimą, jei toje valstybėje narėje gyvenančių kitų valstybių narių piliečių, sulaukusių rinkimų teisės amžiaus, dalis viršija 20 proc. bendro rinkėjų skaičiaus.

Liuksemburgas yra vienintelė valstybė narė, atitinkanti šios nukrypti leidžiančios nuostatos sąlygas. Ši valstybė narė pasinaudojo šia nukrypti leidžiančia nuostata per praėjusius rinkimus apribodama teisę balsuoti ir būti kandidatais kitų ES valstybių narių piliečiams – rinkėjai turėjo būti pragyvenę Liuksemburge bent dvejus metus, o kandidatai – bent penkerius.

Remiantis 2012 m. rugpjūčio 31 d. Komisijai pateikta Liuksemburgo informacija, Liuksemburge iš viso gyvena 383 485 rinkimų teisės amžiaus sulaukę ES piliečiai ir 151 126 rinkimų teisės amžiaus sulaukę ne Liuksemburgo, bet kitų ES valstybių narių piliečių. Taigi, ne Liuksemburgo piliečiai sudaro 39,41 proc. ir viršija 20 proc. ribą. Todėl vis dar pagrįsta taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal SESV 22 straipsnio 2 dalį.

6. SKATINTI KITOJE NEI KILMĖS VALSTYBĖJE NARĖJE GYVENANČIŲ ES PILIEČIŲ DALYVAVIMĄ EUROPOS PARLAMENTO RINKIMUOSE. DALINIS DIREKTYVOS 93/109/EB PAKEITIMAS

Be kitų vangaus rinkėjų aktyvumo Europos Parlamento rinkimuose priežasčių, Komisijos ataskaitoje dėl 2009 m. Europos Parlamento rinkimų nurodyta, kad tik labai nedidelis skaičius ES piliečių, gyvenančių kitoje nei kilmės valstybėje narėje, pasinaudoja savo teise būti kandidatais toje valstybėje narėje. 2009 m. tokiais kandidatais buvo tik 81 ES pilietis.

Komisija nurodė, kad ES piliečiai, norintys būti kandidatais Europos Parlamento rinkimuose valstybėje narėje, į kurią jie persikėlė gyventi, susiduria su brangiomis ir sudėtingomis administracinėmis procedūromis. 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje ji teigė ketinanti atnaujinti derybas dėl dalinio Direktyvos 93/109/EB pakeitimo, siekdama supaprastinti galiojančią tvarką, pagal kurią ES piliečiai gali būti kandidatais, ir kartu užtikrinti Europos Parlamento rinkimų teisėtumą.

Komisijai atnaujinus derybas, 2012 m. gruodžio 20 d. Taryba priėmė Direktyvą 2013/1/ES³⁴, kuria iš dalies keičiama Direktyva 93/109/EB, be kita ko, nustatanti, kad kandidatams nebereikia pateikti įrodymų, kad jiems nėra atimtos su rinkimais susijusios teisės kilmės valstybėje narėje. Dabar šiuo tikslu jie privalo pateikti oficialią deklaraciją, kurią tikrina valstybės narės, kurioje jie gyvena, rinkimų institucijos. Ši supaprastinta tvarka bus taikoma per 2014 m. Europos Parlamento rinkimus.

³⁴ OL L 26, 2013 1 26, p. 28.

7. IŠVADA

2013-ieji – Europos piliečių metai. Šiais metais minimos 20-osios Maastrichto sutartimi įtvirtintos ES pilietybės metinės. Visoje Europoje Sąjungos, šalių, regionų ir vietos lygmenimis organizuojami įvairūs renginiai, konferencijos ir vieši debatai. Šiais renginiais siekiama didinti ES piliečių informuotumą apie ES teisės aktuose įtvirtintas jų teises, įskaitant teisę dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime, ir paskatinti juos aktyviai dalyvauti piliečių forumuose dėl ES politikos ir uždavinių.

Europos piliečių metai – visų pirma puiki proga įsiklausyti į Europos piliečių rūpesčius, geriau juos informuoti apie apčiuopiamą ES politikos poveikį kasdieniam gyvenimui, pabrėžti, kad jų indėlis formuojant ES yra svarbus ir įtraukti juos į politinius debatus Europos klausimais. Savo ruožtu Sąjungos piliečiams tai galimybė pareikšti savo nuomonę. Pati tinkamiausia tam proga – Europos Parlamento rinkimai.

Artėjant 2014 m. Europos Parlamento rinkimams, Komisija mano, kad:

- prieš Europos Parlamento rinkimus ir jų metu rinkėjai turėtų būti informuojami apie nacionalinių ir Europos politinių partijų ryšį;
- valstybės narės turėtų susitarti dėl tos pačios Europos Parlamento rinkimų dienos ir valandos, kurią užsidarytų rinkimų apylinkės visoje Europoje;
- visos Europos politinės partijos turėtų pasiūlyti savo kandidatą Europos Komisijos pirmininko pareigoms užimti;
- nacionalinės partijos turėtų užtikrinti, kad artėjant Europos Parlamento rinkimams per politinių laidų transliacijas piliečiai būtų informuojami apie jų remiamą kandidatą Europos Komisijos pirmininko pareigoms užimti ir kandidato programą.

Komisija mano, kad į šias labiau evoliucines nei revoliucines praktines rekomendacijas galima spėti atsižvelgti iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų. Jos suteiks postūmį Europos masto debatams ir padės kurti Europos viešąją erdvę; padės įtraukti Europos svarbos klausimus į nacionalinius debatus visoje ES ir padės pamatą tolesniems Europos integracijos veiksams.